

POSTANOWIENIE Z DNIA 15 GRUDNIA 2005 R.

I KZP 44/05

Stronie nie przysługuje środek odwoławczy od orzeczeń i innych rozstrzygnięć wydanych w toku postępowania prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843).

Przewodniczący: Prezes SN L. Paprzycki.

Sędziowie SN: K. Cesarz, W. Kozielowicz (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Krajowej: A. Herzog.

Sąd Najwyższy w sprawie Krzysztofa K. po rozpoznaniu, przedstawionego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Apelacyjny w P., postanowieniem z dnia 6 września 2005 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy dopuszczalne jest złożenie zażalenia na postanowienie oddalające skargę strony na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki?”

p o s t a n o w i ł odmówić podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu pytanie prawne zostało sformułowane w następującej sytuacji procesowej.

Sąd Okręgowy w P., postanowieniem z dnia 8 lipca 2005 r., oddalił skargę obrońcy Krzysztofa K. o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie karnej Sądu Rejonowego w G. i przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty pieniężnej z tytułu przewlekłości postępowania sądowego w wysokości 10 000 zł.

Na to postanowienie zażalenie złożył obrońca skarżącego. Zostało ono przedstawione do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w P. Sąd ten uznał, między innymi, że dotychczasowa niejednolita praktyka orzecznicza Sądu Najwyższego „stwarza poważną wątpliwość, czy dopuszczalne jest złożenie zażalenia na postanowienie oddalające skargę strony na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki”. W związku z tym uznał, że w sprawie wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, które sformułował w zacytowanym na wstępie pytaniu. Uzasadniając je wskazał, między innymi, z jednej strony, na orzeczenia Sądu Najwyższego w Izbie Karnej: z dnia 31 marca 2005 r., IV KZ 4/05, OSNKW 2005, z. 4, poz. 38 i z dnia 1 kwietnia 2005 r., SPK 19/05, OSNKW 2005, z. 7 – 8, poz. 67, w których Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze (...) nie przewidują możliwości zaskarżenia jakichkolwiek orzeczeń czy innych rozstrzygnięć wydanych w postępowaniu w przedmiocie skargi. Z drugiej strony zauważył, że w uzasadnieniu uchwały z dnia 28 czerwca 2005 r., III SPZP 1/05, Sąd Najwyższy w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych wyraził odmienny pogląd, a mianowicie, że dopuszczalne jest złożenie zażalenia na postanowienie sądu oddalające skargę.

Prokurator Prokuratury Krajowej, ustosunkowując się do przedstawionego pytania prawnego, wniósł o odmowę podjęcia uchwały, gdyż jego zdaniem, przedstawione przez Sąd Apelacyjny w P. pytanie prawne nie spełnia wszystkich wymogów określonych w art. 441 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należy podzielić stanowisko Prokuratora Prokuratury Krajowej co do tego, że w sprawie brak jest warunków, które, zgodnie z art. 441 § 1 k.p.k., pozwalałyby Sądowi Apelacyjnemu w P. na skuteczne wystąpienie o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, wymagającego zasadniczej wykładni ustawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak też i w doktrynie, utrwalony jest pogląd, że skuteczne przekazanie pytania prawnego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. jest możliwe jedynie wówczas, gdy w sprawie ujawnia się zagadnienie o charakterze prawnym, a więc stanowiące istotny problem interpretacyjny, a nadto wymagające zasadniczej wykładni ustawy, czyli dotyczące przepisu rozbieżnie interpretowanego w praktyce sądowej albo przepisu o oczywiście wadliwej redakcji lub niejasno sformułowanego, umożliwiającego przeciwstawne interpretacje, a autorytatywne jego wyjaśnienie może mieć znaczenie prejudycjalne dla kształtowania przyszłego orzecznictwa. Zadaniem Sądu Najwyższego działającego w trybie art. 441 § 1 k.p.k., nie jest zaś rozstrzygnięcie praktycznych przypadków, czy udzielanie porad, jak należy postąpić w określonej sytuacji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 sierpnia 1982 r., VI KZP 16/82, OSNPG 1982, Nr 10, poz. 139, z dnia 16 czerwca 1993 r., I KZP 14/93, Wok. 1993, z. 11, s. 9 – 10, z dnia 28 lipca 1994 r., I KZP 18/94, OSNKW 1994, z. 7 – 8, poz. 49, z dnia 12 marca 1996 r., I KZP 1/96, Wok. 1996, z. 7, s. 20, z dnia 19 sierpnia 1999 r., I KZP 25/99, OSNKW 1999, z. 9 – 10, poz. 53, z dnia 17

maja 2000 r., I KZP 7/00, OSNKW 2000, z. 5 – 6, poz. 51, z dnia 22 stycznia 2003 r., I KZP 42/02, niepubl., z dnia 26 lutego 2004 r., I KZP 41/03, niepubl., z dnia 21 września 2005 r., I KZP 36/05, niepubl., a także R.A. Stefański: Rola Sądu Najwyższego w kształtowaniu jednolitości orzecznictwa w sprawach karnych, w: S. Waltoś (red.): Jednolitość orzecznictwa w sprawach karnych, Kraków 1998, s. 271 – 282, tenże: Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych, Kraków 2001, s. 254 – 300; K. Marszał: Proces karny, Katowice 1997, s. 425 – 426; R. Kmieciak, E. Skrętowicz: Proces karny, cz. ogólna, Kraków 2003, s. 45 – 49).

Przedstawione Sądowni Najwyższemu przez Sąd Apelacyjny w P., postanowieniem z dnia 8 lipca 2005 r., pytanie prawne nie wymaga zasadniczej wykładni ustawy, a więc nie może zostać uznane za zagadnienie prawne w rozumieniu art. 441 § 1 k.p.k. Należy zgodzić się z Prokuratorem Prokuratury Krajowej, że w pytaniu prawnym Sądu Apelacyjnego w P. nie wskazano, jaki przepis ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze (...) budzi wątpliwości i jest w praktyce sądowej rozbieżnie interpretowany. W postanowieniu nie przedstawiono także żadnych rozbieżności w orzecznictwie, albowiem za takie nie można uznać stwierdzeń zawartych we fragmencie uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 28 czerwca 2005 r., III SPZP 1/05. W uchwale tej Sąd Najwyższy wyraził jedynie pogląd, że niedopuszczalna jest skarga o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem w sprawie ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. W tej sprawie Sąd Najwyższy nie zajmował się kwestią dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem rozstrzygnięć zapadłych w postępowaniu w sprawie ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Warto przy tym zwrócić uwagę, że co

do tej ostatniej kwestii w Sądzie Najwyższym Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych zapadały dotychczas jedynie rozstrzygnięcia o odrzuceniu zażaleń wnoszonych od postanowień sądów apelacyjnych wydawanych w postępowaniu w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania toczącego się w sądach okręgowych, np. sprawy: III SZ 10/05, III SO 18/05 i III SO 19/05. W tych orzeczeniach Sąd Najwyższy prezentował pogląd, że postępowanie wszczęte na skutek skargi jest postępowaniem incydentalnym w toku procesu cywilnego, którego skarga dotyczy, a tym samym postanowienie w przedmiocie skargi na przewlekłość w postępowaniu sądowym nie kończy postępowania w sprawie. Ponieważ jest to postępowanie incydentalne, to nie stosuje się do niego przepisów Konstytucji, przyznających stronie prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78) oraz przewidujących instancyjność postępowania (art. 176 ust. 1). Podkreślał nadto, że instancyjność postępowania skargowego tamowałaby w istocie rozpoznanie sprawy, w której skarga na przewlekłość została wniesiona, a tym samym kolidowałaby z celem ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze (...), którym jest przyspieszenie toczącego się postępowania, a w konsekwencji rozpoznanie sprawy (zob. zwłaszcza uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2005 r., III SO 19/05, niepubl.). Również Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej jednolicie prezentuje pogląd, że postępowanie wywołane skargą na przewlekłość ma charakter wypadkowy, a postanowienie w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania nie zamyka drogi do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty i nie podlega zaskarżeniu (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 2005 r., I CNP 3/05 i I CNP 7/05, niepubl.).

Przedstawiona wyżej, jasna i konsekwentna, co do omawianej kwestii, linia w orzecznictwie Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego oraz Izby Cywilnej Sądu Najwyższego jest,

co do zasady, całkowicie zgodna z poglądami prezentowanymi w orzecznictwie Izby Karnej Sądu Najwyższego (powołane na wstępie postanowienia w sprawach: IV KZ 9/05 i SPK 19/05). To usuwa „wątpliwość” wyrażoną w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, że na gruncie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze (...), „trudno wyobrazić sobie sytuację, by w jednym postępowaniu – cywilnym ustawodawca dopuszczał możliwość zaskarżenia postanowienia oddalającego skargę na przewlekłość, a postępowaniu karnym nie”.

Należy jeszcze raz podkreślić, że z samego uzasadnienia projektu ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania w rozsądnym terminie sprawy w postępowaniu sądowym z dnia 17 listopada 2003 r. (Druk Sejmu RP Nr 2256) wynika, że zamiarem projektodawcy było ukształtowanie tego postępowania jako wypadkowego w ramach postępowania co do istoty sprawy. Stwierdzono tam, że za przyjęciem takiego modelu postępowania przemawiają dwa podstawowe argumenty. Po pierwsze, postępowanie autonomiczne musi zakładać dwuinstancyjność (zasada konstytucyjna), co stwarza realne niebezpieczeństwo nadmiernego jego wydłużenia. Niweczy to istotę i sens wprowadzenia odrębnej skargi na przewlekłość. Po drugie, doświadczenia wynikające z funkcjonowania analogicznej ustawy w Republice Włoskiej wskazują, że przyjęty tam model dwuinstancyjnego postępowania, a nadto możliwość zaskarżenia orzeczenia kasacją, spowodowały, że sądy rozpoznając liczne skargi na przewlekłość doprowadzają w efekcie do dalszego przedłużenia postępowania co do istoty sprawy.

Przypomnieć również należy, że wyrażona w art. 176 ust. 1 Konstytucji zasada co najmniej dwuinstancyjnego postępowania nie odnosi się do rozstrzygnięć w kwestiach wypadkowych (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 kwietnia 2005 r., SK 6/05, OTK–A 2005, z.4, poz. 36). Jak podnosi się w doktrynie, z punktu widzenia wzorca konstytucyjnego z art. 176

ust. 1 nie nasuwa zastrzeżeń wprowadzenie w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze (...) jednoinstancyjnego postępowania w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania (A. Zieliński: Konstytucyjny standard instancyjności postępowania sądowego, PiP 2005, z. 11, s. 15 – 16).

Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie wielokrotnie wyrażony został pogląd, że przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze ... przewidują jednoinstancyjny tryb rozpoznawania takiej skargi (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2005 r., SPK 19/05, OSNKW 2005, z. 7 – 8, poz. 67 i z dnia 31 marca 2005 r., IV KZ 9/05, OSNKW 2005, z. 4, poz. 38, oraz postanowienia Sądów Apelacyjnych: w Krakowie z dnia 30 marca 2005 r., II AKz 92/05, KSZ 2005, z. 4, poz. 29 i w Białymstoku z dnia 5 stycznia 2005 r., I ACz 1182/04, OSAB 2005, z. 1, poz. 34, a także G. Artymiak: Zasada szybkości postępowania karnego. Uwag kilka na tle ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, WPP 2005, nr 1, s. 26-27; P. Kładoczny: Uwagi dotyczące litery i praktyki stosowania ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, OSA 2004, Nr 12 – suplement, s. 1; J. Przybylska: Odpowiedzialność państwa za przewlekłość postępowania sądowego w sprawach cywilnych, Rejent 2004, Nr 9, s. 82; T. Ereciński, K. Weitz: Efektywność ochrony prawnej udzielanej przez sądy w Polsce, PS 2005, Nr 10, s. 34; D. Szumiło-Kulczycka: Skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki – znaczenie i zakres zastosowania w sprawach karnych w: S. Waltoś, J. Czapska, red: Zgubiona szybkość procesu karnego. Jak ją przywrócić?, Warszawa 2005, s. 248).

Sąd Najwyższy w Izbie Karnej, w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 21 września 2005 r., I KZP 24/05, OSNKW 2005, z. 10,

poz. 89, analizując przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze (...) podniósł, że model postępowania przyjęty w tej ustawie spowodował, iż procedura rozpoznawania skargi nie jest postępowaniem w pierwszej ani drugiej instancji, ale *sui generis* postępowaniem sądowym o charakterze nadzorczym. Powyższe prowadzi do wniosku, że stronie nie przysługuje środek odwoławczy od orzeczeń i innych rozstrzygnięć wydanych w toku postępowania prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.